

Opstallen vooral veroorzaakt door oppervlakte huiskavel, aanschaf melkrobot en arbeidsdruk

Koe blijft in de wei

Vooraf jonge veehouders noemen arbeid als de belangrijkste reden om te stoppen met weidegang, zo blijkt uit onderzoek in opdracht van Veeteelt. Om weidegang te blijven stimuleren op grote, groeiende bedrijven zijn alternatieve weidesystemen nodig, vindt Bert Philipsen namens Stichting Weidegang.

tekst **Jaap van der Knaap**

Het percentage bedrijven dat weidegang toepast, stabiliseert. Van de Nederlandse melkveehouders gooit 83 procent de staldeuren open, van de Vlaamse veehouders 95 procent, zo blijkt uit een onderzoek dat bureau Environs International afgelopen zomer voor Veeteelt uitvoerde. In 2006 lagen die percentages nagenoeg even hoog: 86 procent voor Nederland en 94 procent voor Vlaanderen. Environs vroeg 281 Nederlandse en 119 Vlaamse melkveehouders naar toepassing van weidegang. Dat weidegang volgens deze steekproef niet verder afneemt, verrast Bert Philipsen niet. 'Het beeld klopt dat tussen de 80 en 85 procent van de bedrijven koeien blijft weiden. Ik constateer wel een teruggang in het aantal uren weidegang dat koeien dagelijks krijgen.'

Philipsen is als graslanddeskundige van Wageningen UR Livestock Research nauw betrokken bij de Stichting Weidegang, die als doel heeft weidegang te stimuleren door onder meer advisering en onderzoek. 'Veehouders laten koeien korter weiden omdat de grootte van de huiskavel niet evenredig loopt met de groei van de veestapel of doordat weiden te veel arbeid kost. Bedrijven die hiermee te maken hebben, staan op een tweesprong: moeten ze weidegang voor een groot koppel optimaliseren of voortaan de staldeuren dichthouden? Twee verschillende systemen tegelijk, weiden en een winterrantsoen aan het voerhek, betekent dubbel werk, terwijl je er financieel niets wijzer van wordt.'

De Nederlandse veehouders die er volgens de enquête van Environs voor kozen om de koeien jaarrond op stal te

houden, zijn inderdaad de grotere bedrijven (figuur 2). Jaarrond opstallen werd verkozen boven weidegang vanwege een te kleine huiskavel, melken met een melkrobot of vanwege arbeid (figuur 1).

Minder onbeperkte weidegang

Net als in Nederland zijn het in Vlaanderen vooral de grotere bedrijven die vaker kiezen voor opstallen (figuur 3). 'We zien dat weidegang wel toegepast blijft, maar dat de uitvoering verandert', vertelt An Schellekens, medewerker van de Hooibeekhoeve en coördinator van het Landbouwcentrum voor Voedergewassen in Vlaanderen. 'Steeds meer bedrijven die nog beweiden, tellen de opname van vers gras nauwelijks mee in het rantsoen. Ze voeren een volledig winterrantsoen in de stal en passen weidegang toe voor gezondheid en welzijn van de koeien.' Schellekens' constatering loopt synchroon met de enquête onder de Vlaamse veehouders. Daaruit blijkt een verschuiving van het gekozen weideregime. In 2003 koos 58 procent nog voor onbeperkte weidegang, in 2006 44 procent en bij de recente enquête gaf 33 procent aan nog onbeperkt weidegang toe te passen (figuur 3). 'Sommige grote bedrijven laten alleen de oudmelkte dieren nog naar buiten, zodat ze de verse dieren goed kunnen voeren in de stal', zoervaart Schellekens.

Naast arbeid en een beperkte huiskavel drijft vooral de Vlaamse wetgeving de koeien naar binnen volgens Schellekens. 'De mest die koeien naar buiten brengen, blijft in theorie onbenut, maar telt wel mee in de mestboekhouding. In de Vlaamse wetgeving is geen onderscheid

tussen weidegang en opstallen. Dat maakt opstallen voor sommige bedrijven noodzakelijk.'

Een mogelijke oorzaak van het stabiliseren van het percentage weidegang zijn financiële prikkels. Zo geven zuivelfabrieken Cono, Rouveen en FrieslandCampina een plus(je) op de melkprijs wanneer koeien een minimaal aantal dagen en uren per jaar buiten lopen. 'We merken dat er meer aandacht is voor de weidegangbonus', vertelt hoofd buitendienst Noord, Gerben Epema, van FrieslandCampina. 'Die bijdrage, 50 euro per 100.000 kg melk, is bescheiden, maar het betekent vooral ook kleur bekennen. We laten zien dat we weidegang belangrijk vinden. We hechten veel waarde aan deelname aan de Stichting Weidegang, waaraan ook maatschappelijke partijen zijn verbonden. Dat zorgt voor een breed draagvlak.'

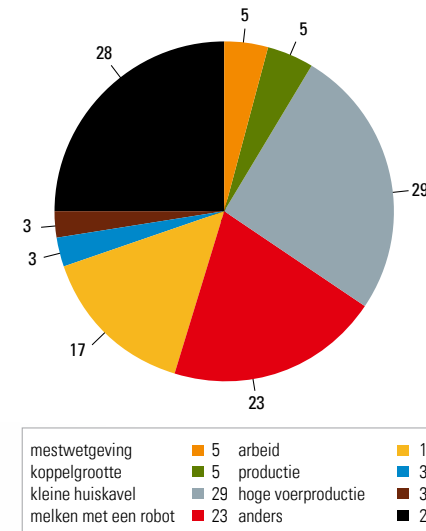
De stabilisatie van het percentage weidegang is volgens Epema gunstig. 'Door weidegang te stimuleren en dat uit te dragen hoeft je als sector niet in de defensieve hoek te kruipen.'

Alternatief beweidingssysteem

Naast het opbrengstverhogende aspect kan ook de lage melkprijs een bijdrage hebben geleverd aan de stabilisatie van het percentage weidegang, veronderstelt Bert Philipsen. 'De lage melkprijs heeft ondernemers weer bewuster laten kijken naar de kostprijs. Het goede groeiseizoen vorig jaar droeg nog eens extra bij aan het behalen van een lage kostprijs via weidegang.'

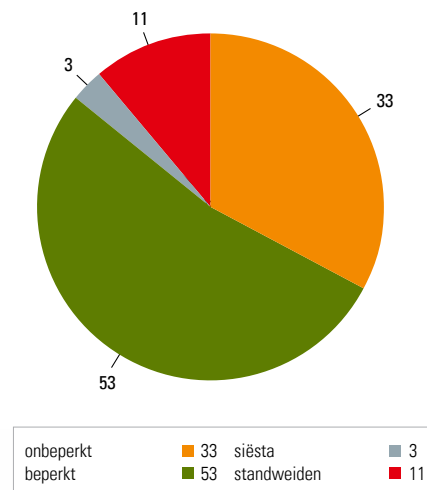
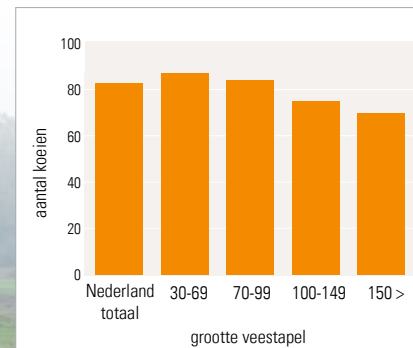
Weidegang moet wel bij de ondernemer passen. Uit de enquête bleek dat veehouders jonger dan veertig jaar veel vaker (26 versus 13 procent) dan oudere melkveehouders de factor arbeid noemen als argument om te stoppen met weidegang. Ofwel: de extra arbeid die weidegang met zich meebrengt, nemen de oudere veehouders eerder voor lief dan de nieuwe generatie veehouders.

Dat kan een zorg zijn voor het percentage weidegang in de toekomst. 'Wat is te veel arbeid?', zo haakt Philipsen in op de uitkomsten. 'Vinden veehouders het lastig om goed te plannen wanneer er ge-

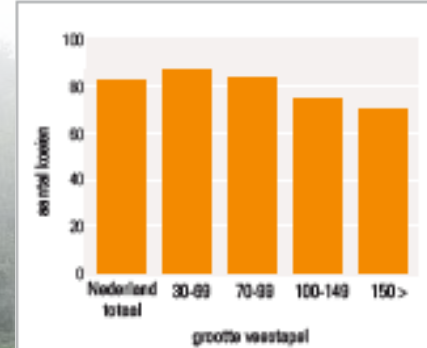
Figuur 1 – Vraag: Vanwege welke reden stalt u uw koeien op? (Nederland)

Figuur 2 – Vraag: Past u dit jaar weidegang toe? (Nederland, op basis van aantal koeien)

Figuur 3 – Vraag: Welk weidesysteem past u toe? (Vlaanderen)

Figuur 4 – Vraag: Past u dit jaar weidegang toe? (Vlaanderen, op basis van aantal koeien)

maaid of ingeschaard moet worden, of zijn het daadwerkelijk veel uren die ze dagelijks kwijt zijn aan het ophalen en brengen van koeien? Dat zijn twee verschillende zaken.'

Voor Philipsen is in elk geval duidelijk dat er gewerkt moet worden aan het ontwikkelen van nieuwe beweidingssystemen. 'Het systeem van omweiden na drie, vier dagen is het lastigste en meest arbeidsintensieve systeem dat ooit bedacht is. Dat werkt niet bij grote koppels. Veehouders die in het buitenland honderden koeien weiden, geven de koeien veel sneller een nieuw perceel, soms na elke melkbeurt. Er zijn weinig verliezen, de koeien blijven rustig, de melkgift stabiel en het is een simpel systeem dat zorgt voor minder onrust bij de veehouder.'

Belangrijk voor imago

Ook Epema stelt dat er behoefte is om voor grote bedrijven nieuwe beweidingssystemen te ontwikkelen of vanuit het buitenland te kopiëren. 'Daar kunnen we nog een slag in maken. Het kan niet de bedoeling zijn dat straks de kleinere bedrijven alleen nog weidegang toepassen en alleen zij dus een belangrijke bijdrage leveren aan het imago. Je ziet het in het buitenland, ook met grote bedrijven is weidegang mogelijk.'

